

MILITARISERINGEN AV EUROPA

AGNETA NORBERG

Tysklands förbundskansler Angela Merkel fick ett varmt mottagande när hon i november 2018 höll ett tal i EU-parlamentet där hon underströk att EU måste samordna sina vapensystem. Europa måste kunna försvara sig själv och bör skaffa sig ett eget säkerhetsråd, en styrka för snabbinsatser och på sikt en egen armé. Merkel underströk att EU måste bli starkare och sluta att lita på andra länder. "Vi européer måste ta vårt öde i egna händer. Och vi kan vara ett bra supplement till NATO." Angela Merkels tal uppfattades som ett svar till USA:s president Donald Trump. Han hade tidigare krävt att medlemsländerna ska betala 2 procent av BNP till försvaret inom snarast möjliga tid och att den siffran på sikt ska stiga till 4 procent av BNP.

Det finns en geopolitisk förklaring till tvisten mellan Trump och Merkel. Trumps "America first" i världspolitiken innebär att USA för att säkra sina intressen i världen måste nedprioritera Västeuropa. EU och Västeuropa är inte längre centrum i världspolitiken. Sydostasien och Kina är långt mer prioriterade för USA. En annan geopolitisk prioritering är den pågående militariseringen i Arktis. Norden spelar här en viktig roll i USA:s upprustning i Arktis. Det tredje geopolitiska intresseområdet är Mellanöstern och den så kallade kampen mot terrorismen. Det ironiska är att flyktingströmmarna över Medelhavet och från Mellanöstern har orsakats av USA:s ständiga krig i dessa områden. Men resultatet – de många flyktingarna – får Europa ta hand om och lösa.

EU har också uppmärksammat de geopolitiska förändringarna. I EU-kommissionens Vitbok om EU:s framtid konstateras att EU tappar geopolitiskt tyngd i världen. EU:s folkmängd, BNP och Euro som internationell valuta tappar betydelse i världen.

I den närmaste framtiden är det därför inte omöjligt att EU måste bygga ett eget försvarssystem för att stå på egna ben. Frågan är hur EU-länderna ska utveckla en egen försvarsmakt och samtidigt fortsätta underordna sig NATO. Kan en egen försvarsunion förhindra att denna kontinent utvecklas till enbart en plattform för USA:s krig i Mellanöstern och resten av världen?

För att förstå USA och NATO:s strategi måste vi följa NATO i spåren och liksom krigsmaskinen samverka med motståndare till denna krigsmaskin runt om i Europa.

NATO och Europa

Men även om det militära beroendet upplevs som problematiskt, är USA:s militära närvaro i EU långsiktigt. USA har sedan krigsslutet 1945 varit en strategisk militär bundsförvant till Västeuropa. Trumandoktrinen, som lanserades av USA:s president Harry S. Truman och som innebar att Västeuropa skulle försvaras vid ett eventuellt angrep från Sovjetunionen, är fortfarande giltig.

När Sovjetunionen och Warszawapakten upplöstes 1989 trodde många att det skulle uppstå en tid av fred och demilitarisering av Europa. Men det rakt motsatta inträffade. NATO expanderade österut vilket idag innebär att alla länder i EU ingår i NATO för-

utom Sverige, Österrike, Irland, Bosnien–Hercegovina och Malta som är med i NATO:s Partnerskap för fred. USA har hundratals militärbaser i Europa, framför allt i Tyskland, Italien och Storbritannien. USA har dessutom placerat ut kärnvapen i Tyskland, Italien, Nederländerna och Belgien. USA:s sjätte flotta är stationerad i Italien och patrullerar i Medelhavet.

NATO:s uppdrag har förändrats. När NATO bildades var uppdraget att förhindra ”kommunistiskt inflytande” och försvara Västeuropa mot Sovjetunionen. USA var även angelägna om att länderna i Västeuropa inte skulle förlora sina kolonier och gav redan 1950 militärt stöd till Frankrike för att de skulle kunna behålla sina kolonier i exempelvis Indokina.

När NATO firade 70 år i april 2019 var det tre frågor som fyllde dagordningen: försvarsalliansens förhållande till Ryssland, kampen mot terrorismen och omfördelningen av NATO:s försvarskostnader.

NATO fortsätter att prioritera kampen mot Ryssland. NATO expanderar österut och har nu baser i de flesta östeuropeiska länder. USA-firman Raytheon har t.ex. installerat radaranläggningar i Rumänien för kontroll av Ryssland. Ukraina har sedan början av 1990-talet närmast sig NATO när de ingick i Partnerskap för fred 1994. NATO:s praktiska militära stöd till Ukraina har ökat markant. USA har fyra militärbaser i Polen som kommer att bli säte för USA:s missilförsvar. USA:s utplacering av anläggningar i Polen, Rumänien och Turkiet innebär att dessa länder kan bli utsatta för anfall av Ryssland vid ett krig.

Ett annat uppdrag är att säkra ett jämt flöde av olja och gas till västvärldens kapitalistiska ekonomier och hindra andra potentiella makter att ta kontroll över exempelvis Mellanöstern. Alla EU-länderna saknar egna oljekällor och de länder som har mest att säga till om inom NATO, förutom USA, är de tidigare kolonialmakterna och oljefattiga länderna Storbritannien, Frankrike, Spanien, Portugal, Belgien, Nederländerna, Italien och Tyskland. Problematiskt för USA är att Tyskland har börjat närma sig Ryssland i energifrågor.

Ett tredje uppdrag är att säkerställa inom NATO och Västeuropa det USA-baserade militärindustriella komplexets strategiska intressen och överlägsenhet. I ett dokument från december 2016 som togs fram av Trumps Agency Review Team för Pentagon pekades ut en förstärkning av krigsindustrin. Turkiet har exempelvis utsatts för enorma påtryckningar från både USA och NATO för att landet vill skaffa sig det ryska luftvärnssystemet S-400 istället för USA:s Patriot System.

EU:s militarisering

Det finns krafter i EU som vill utveckla en egen kapacitet, en egen förmåga att försvara sig. Detta uttrycktes tydligt av EU-kommissionens president Jean Claude Juncker när han i ett tal uppmanade till EU:s militarisering den 12 september 2018 ... ”Att förbereda EU att bli en global militär spelare i storpolitiken”.

En egen militärkapacitet och en strategisk förändring i säkerhetspolitiken saknar dock en demokratisk förankring. Den byggs uppifrån, den leds av de stora länderna inom EU och skyr en demokratisk debatt i medlemsländerna.

Militarisering stöter på två andra problem. EU är inte Europa. Den pågående förändringen i säkerhetspolitiken är en intern EU-process och utesluter en långtgående

överenskommelse med resten av Europa. Både Europarådet med 47 europeiska länder och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) med 56 medlemsstater som arbetat med konflikt och riskhantering har ställts utanför.

Ett annat problem är hur EU:s egen militärkapacitet ska samordnas med NATO. USA vill expandera mot Östeuropa och krockar med Västeuropas strävan att hävda sin position. Frankrike anser att EU ska ha förmåga att leda militära uppdrag utan NATO. Under Macron har det beslutats att Frankrike ska satsa 365 miljarder kronor på uppgradering av kärnvapen under de kommande 7 åren och samarbeta med Storbritannien samt utveckla gemensam forskning om kärnvapen. Frankrike är det enda europeiska land som har hangarfartyg utrustade med kärnvapen.

EU har tagit flera steg för att bygga en egen försvarsmakt som till synes är ett komplement till NATO och USA. Tyskland tog tillsammans med Frankrike, Italien och Spanien initiativ till försvarssamarbetet PESCO. 25 av de 28 EU-länderna är nu anslutna till samarbetet. I huvudsak finns försvarssystemen integrerade under Coordinated Annual Review on Defence (CARD), Försvarsfonden samt Military Planning and Conduct Capability (MPCC).

Försvarsfonden som upprättas med 600 miljoner euros fram till 2020 och 1,5 miljarder euros mellan 2021–2027 ska användas för att subventionera den europeiska vapenindustrin. Försvarsindustrisamarbetet och försvarsfonden ses som ett första steg för att utveckla en verklig fullskalig försvarsunion med en gemensam armé. Eftersom EU-medel inte enligt EU-lag får användas för att finansiera militära insatser har EU valt att finansiera forskning och utveckling för att stötta den europeiska försvarsindustrin.

En annan påtaglig utveckling är militariseringen av det yttre gränsskyddet genom FRONTEX. Det är ett europeiskt gränsskydd med 10 000 gränsvakter och planerna är att förstärka EU:s gräns- och kustbevakning med ytterligare 10 000 personer till år 2020.

Men den europeiska militariseringen går hand i hand med NATO och USA. De olika ländernas militära styrkor i hela Europa samverkar med USA och Kanada och vi måste inse att detta är krigsförberedelser för anfall mot Ryssland. De olika länderna samarbetar i och inövar INTEROPERABILITET alltså att de olika ländernas språk, tekniska utrustning och kunnande samverkar.

Europakommissionen lade fram en aktionsplan för ”militär mobilitet” den 28 mars 2018. ”Genom att underlätta den militära rörligheten inom EU, kan vi bli mer effektiva när det gäller att reagera när det uppträder utmaningar.” Även om det inte direkt uttrycktes var hänvisningen till Ryssland uppenbar. Aktionsplanen beslöts egentligen inte av EU utan av Pentagon och NATO. General Ben Hodges, överbefälhavare för USA:s styrkor i Europa, uppmanade år 2015 EU att skapa ett militärt ”Schengen område” för att USA:s styrkor skulle kunna röra sig snabbare från det ena EU landet till det andra, utan att förhindras eller sinkas av nationella regler och tullprocedurer. Den 8 november 2017 beslöt försvarsministrarna att EU skulle implementera nationella regler som skulle ”underlätta genomfarten för militära styrkor över gränserna och förbättra den civila infrastrukturen så att de bättre passar de militära behoven”.

EU har själv inga kärnvapen. Men två länder inom EU har kärnvapen, Storbritannien och Frankrike. Storbritannien har samarbetat med USA i utvecklingen av kärnvapen genom att delta i utprovning och testning i Nevada provområde i USA. Storbritannien

har idag 4 kärnvapenbestyckade Trident-ubåtar som patrullerar i havens djup. Det har pågått politisk strid under de senaste åren om ifall Storbritannien överhuvudtaget ska ha kärnvapen. Frankrike är den tredje största kärnvapenmakten och har utprovat sina kärnvapen i öknen i franska Sahara och i Polynesien. Frankrike har idag 6 kärnvapenbestyckade U-båtar Tremeraire och kärnvapenbomber på flygplanen Mirage och Rafaele.

Norden militariseras

Det varmare klimatet i det arktiska området har ökat militarisering av Norden. När isarna smälter har Ryssland, USA och andra länder rustat militärt i Arktis för att säkra tillgången till olja och gas. I USA:s fall används Norden som bas för att operera i Arktis i allt större utsträckning med militära resurser.

De nordiska länderna har sedan starten 2006 upplevt en ökad militarisering och nära nog ständiga militära stridsövningar. I december 2004 presenterade Karl Leifland en rapport till regeringen som hette ”Snö, mörker och kyla”. Den handlade om hur den stora landytan i norra Sverige skulle kunna brukas för militära ändamål. ”Sverige bör aktivt utveckla detta område för militära träningsaktiviteter och utprovning av olika vapen”, står det i rapporten. North European Aerospace Testrange (NEAT), stort som Blekinge, började saluföras som ett idealiskt område att utprova militära fordon och för militär träning.

Nu inleddes en period av nära nog ständiga militärövningar i Norr- och Västerbotten. De flesta europeiska länders militära styrkor deltar tillsammans med USA i krigsövningar med namn som Nordic Air Meet, Loyal Arrow, Arctic Challenge Exercise. Dessa militärövningar sträcker sig över norra Sverige, norra Norge och norra Finland. Parallellt med dessa stridsövningar i norr pågår militära övningar i södra delen av Skandinavien och Östersjön, så som Baltops som är en årligen återkommande havsstridsövning med 10-tal länder som deltar.

Dessa övningar fortsätter utan att slå ner på tempot. År 2018, från mitten av oktober till 7 november, genomfördes den gigantiska stridsövningen Trident Juncture 18, med 50 000 soldater från 31 länder. Sverige och Finland deltog som de enda länderna som inte tillhör NATO. De landbaserade styrkorna var aktiva i södra och mellersta Norge medan stridsflygen var aktiva norr om polcirkel och startade från Kallax i Sverige, Rovaniemi i Finland och Bodö och Andöya i Nordnorge. Förutom de nordiska flygstyrkorna stridstränade USAS F-15C Fighters och KC 135 air-to-air refuelling aircrafts. Belgiska flygstyrkor startade i Rovaniemi som ligger 150 kilometer från det ryska militära centrat på Kola halvön. Från Kallax startade USA:s F-16 stridsplan. Sverige deltog i denna ofantliga stridsövning med 2 200 soldater, varav 100 tillhörde flygvapnet.

Om man granskar alla dessa stridsövningar på land, i havet och i luften, kan man påstå att hela Europa, från norr till söder, har sakta formats till en plattform för krig mot Ryssland. Europeiska Unionen har av alla tecken att döma utvecklats till att bli en krigsallians med kärnvapen.

När USA deltar i stridsövningar i norra Sverige tar de sin avstamp på baser i Tyskland eller Storbritannien. Då bör vi samarbeta med dessa länders motståndsrörelser. När USA/NATO tränar krig i norra Norden har de kärnvapenkapabla plan i sina övningar. Kärnvapen finns lagrade i Europa som ska lastas på dessa plan. De är lagrade på Buechelbasen Tyskland, på Ghedi Torre i Italien, på Kleine Broegel i Belgien, på Volkebasen i

Nederländerna och på Lakenheath i England. Den bas som sänder de dödsbringande drönarna inte bara till mellanöstern är USA-basen Ramstein i Tyskland.

Militariseringen av rymden görs med stöd av Norden. Inget krig idag kan med framgång föras utan satelliter i rymden, nedladdningsstationer eller radaranläggningar på marken. USA:s anläggningar för krigföring via rymden finns runt om i världen. Även i Norden har utvecklingen av rymdstyrda vapen och installationer skett utan större uppmärksamhet från vare sig massmedia eller fredsrörelse. Norden och i synnerhet Sverige ligger långt framme när det gäller rymdteknik. Sverige stödjer USA och andra länder i deras ansträngningar att utnyttja rymden i militärt syfte.

En annan säkerhetspolitik är möjlig

Fredsrörelsen måste börja se hur EU utvecklats i all tysthet till att bli en krigsallians. Vill vi det? EU och Europa behöver bryta med den pågående militariseringen. Det finns flera olika vägar.

Fredsrörelsen har precisa aktuella krav. Stoppa Nordens inblandning i militariseringen av rymden och Arktis. Även NATO:s ständiga militära stridsövningar i Norden måste upphöra. Sverige måste lagstifta om förbud mot kärnvapen på svenskt territorium. En kärnvapenfri zon i Norden är ett medel för att öka säkerheten och för att minska kärnvapenmakternas tillträde till svenskt territorium.

Ett annat krav är att försvara och stärka den svenska säkerhetspolitiken som bygger på alliansfrihet i fredstid och neutralitet i krig. På så sätt har Sverige tidigare lyckats stå utanför stormakternas krig och alliansfriheten har bidragit till att befästa stabiliteten i Nordeuropa och Östersjöregionen. Fredsrörelsen bör göra motstånd till de krafter som vill ändra denna politik och knyta Sverige ännu närmare USA:s krigsallians NATO.

Ett annat långsiktigt mål är att utveckla en paneuropeisk säkerhetspolitik med stöd av OSSE och genom ett mellanstatligt samarbete. Säkerhetspolitiken bör inrikta sig på att stärka freden, arbeta för nedrustning och att förebygga väpnade konflikter. Säkerhetspolitiken måste ha i sikte ett kärnvapenfritt Europa och att inte underordna sig NATO.

Jag deltog i Tyskland, hösten 2017, i de omfattande protesterna mot drönarkriget som tar sin avstamp därifrån. Vi i Norden borde vara med där och delta i protesterna eftersom kriget idag i stor utsträckning genomförs av drönare. Många frågade varför jag hade åkt ner ända från Sverige för att delta i denna demonstration och då berättade jag att Sverige inte alls är neutralt nu utan NATO övningar pågår oavbrutet i vårt land. Vi är med i Europeiska Unionen som nu i rask takt militariserats och vi har en plikt inom fredsrörelsen att lära oss vad vi faktiskt är delaktiga i. ■